CENTRUM POMOCI PŘI ŽIVELNÝCH KATASTROFÁCH / CPK

DOKUMENTACE CPK · INFORMACE A KOORDINACE

GDACS
ČESKÝ MANUÁL

Pracovní překlad GDACS Guidelines 2014
s aktuálním návodem k veřejnému webu.

Ilustrační vyobrazení vytvořené pomocí AI

DOKUMENT CPK

ORGANIZACE	Centrum pomoci při živelných katastrofách z.ú.
URČENÍ	Obce, města a spolupracující partneři
DOKUMENT	GDACS Český manuál
KONTAKT	www.cpkczech.cz · cpk.czech@post.cz

Technická a materiální pomoc · Připravenost · Spolupráce

Poznámka k této české verzi

Tento dokument je neoficiální pracovní překlad textové části GDACS Guidelines 2014, doplněný samostatným praktickým návodem pro veřejný web ověřeným dne 13. 10. 2026. Překlad, nové sazební zpracování a redakční poznámky připravilo CPK s pomocí AI. Nejde o český dokument vydaný nebo schválený GDACS, OSN či Evropskou komisí.

Část A obsahuje aktuální orientaci na veřejném webu. Část B zachovává obsah historického manuálu, včetně tehdejších počtů uživatelů, technických postupů, prahových hodnot, plánů pro rok 2015 a kontaktních adres. Tyto údaje se nesmějí považovat za potvrzení současného provozu. Původní snímky starého rozhraní nejsou převzaty; slovní postupy a přílohy jsou přeloženy. Aktuální rozhraní může používat jiné názvy a ovládací prvky.

Zdroj originálu: GDACS, Global Disaster Alert and Coordination System, Guidelines for the use of GDACS tools and services in emergencies, 2014.
https://www.gdacs.org/Documents/GDACS%20Guidelines%202014_-_FINAL.PDF

Veřejné podklady GDACS jsou zveřejněny v rámci spolupráce OSN a Evropské komise. Při tomto převzetí je uveden zdroj a označeny změny v souladu s odkazovanými pravidly opětovného použití Evropské komise. Další práva k logům a materiálům třetích stran nejsou tímto dokumentem udělována. Logo OSN ani Evropské unie není v této nové sazbě použito.

Obsah

Část A - Praktický návod pro současný veřejný web A1. Otevření mapy a nalezení události A2. Vyhledávání podle země, období a typu události A3. Čtení výsledků a práce s upozorněními A4. Registrace, mapové podklady a slovníček Část B - Český překlad GDACS Guidelines 2014

1. Úvod

2. Upozornění na katastrofy

3. Koordinace v reálném čase

4. Mapy a satelitní snímky

Příloha 1 - Související nástroje a služby Příloha 2 - Upozornění GDACS pro jednotlivé typy událostí Příloha 3 - Struktura informací o katastrofách ve Virtual OSOCC Zdroje a zkratky

ČÁST A - PRAKTICKÝ NÁVOD PRO SOUČASNÝ WEB

A1. Otevření mapy a nalezení události

Otevřete https://www.gdacs.org/default.aspx. Veřejná mapa a základní přehled událostí jsou dostupné bez účtu. Na současném webu se používá název Global Disaster Awareness and Coordination System; historický manuál používá Global Disaster Alert and Coordination System.

Na úvodní stránce je světová mapa a seznam událostí rozdělený podle typu katastrofy. Mapu přibližujete tlačítkem + a oddalujete tlačítkem −. Layers znamená vrstvy; L nebo Legend otevírá legendu. Značku události vyberte na mapě, případně klikněte na název události v seznamu pod mapou. Odkaz otevře podrobnější zprávu.

V detailu zkontrolujte druh události, místo, čas, úroveň upozornění a dostupné údaje o intenzitě a dopadech. Projděte odkazy na mapy, satelitní podklady a původní zdroje. Dostupné položky se liší podle události; chybějící údaj si nedomýšlejte.

Popis hlavní mapy uvádí upozornění z posledních čtyř dnů. Rozostřené položky seznamu označují starší události. U sucha jsou zobrazovány probíhající události; u lesních požárů platí vlastní výběrová pravidla uvedená pod mapou. Statický snímek na webu CPK ani v tomto PDF se sám neaktualizuje. Aktuální stav vždy otevřete přímo v GDACS.

A2. Vyhledávání podle země, období a typu události

V hlavním menu otevřete GDACS EVENTS nebo přímo https://www.gdacs.org/Alerts/default.aspx.

1. Vyberte typ události: Earthquakes - zemětřesení; only Tsunamis - pouze tsunami; Floods - povodně; Cyclones - cyklóny; Volcanoes - sopky; Droughts - sucha; Forest Fires - lesní požáry.

2. From znamená od, To znamená do. Zadejte požadované období ve formátu, který přijímá formulář.

3. Country znamená země. Zvolte hledanou zemi, pokud chcete výběr omezit.

4. Level je úroveň upozornění. Severity označuje závažnost nebo intenzitu podle typu události; nezaměňujte ji automaticky s počtem obětí.

5. Stiskněte Search - Hledat. Záznamy se zobrazí v části RESULTS - Výsledky.

6. Otevřete vybranou událost a ověřte její místo, čas a aktualizaci údajů. Vyhledávání vrací nejvýše 100 událostí. Při širokém výběru zkraťte období nebo zpřesněte typ a zemi.

Prázdné výsledky neprokazují, že v oblasti neexistuje nebezpečí. Mohou souviset s nastavenými filtry, rozsahem evidence nebo dostupností dat.

A3. Čtení výsledků a práce s upozorněními

Barvy GDACS vyjadřují odhad dopadu katastrofy a možné potřeby mezinárodní pomoci. Nejsou místním pokynem k evakuaci. Historické vysvětlení barev je přeloženo v kapitole 2. Zelené upozornění není zárukou bezpečí jednotlivce; oranžové a červené upozornění samo o sobě neurčuje, co má konkrétní obyvatel udělat.

Při použití údajů si poznamenejte zdroj, čas zprávy, místo, typ události, úroveň upozornění a čas poslední kontroly. Ověřte dostupná původní hlášení příslušných institucí. Oddělte intenzitu jevu, modelovaný dopad a potvrzené následky. Například magnitudo zemětřesení není totéž jako jeho

intenzita v konkrétní obci ani počet zraněných.

GDACS nenahrazuje příslušné úřady. V České republice se řiďte pokyny obce, města, ČHMÚ a IZS. Pro běžné ověřování zpráv používejte veřejné informační kanály; při bezprostředním ohrožení života nebo potřebě záchranné pomoci volejte 112.

A4. Registrace, mapové podklady a slovníček

Pro odběr upozornění použijte register/login nebo Register to GDACS alerts na oficiálním webu. Postupujte podle současného formuláře. Historický manuál uvádí výběr typu událostí, regionu, minimální úrovně a způsobu doručování a následné potvrzení e-mailu. Nabídku komunikačních kanálů, dostupnost SMS a podmínky ověřte v současném účtu. Tento dokument neslibuje SMS všem uživatelům.

Virtual OSOCC je samostatná platforma OCHA pro odbornou koordinaci. Přístup vyžaduje vlastní účet a oprávnění; běžná registrace k veřejným upozorněním jej automaticky nezajišťuje. MAPS & SATELLITE IMAGERY vede k mapovým a satelitním podkladům. KNOWLEDGE obsahuje metodické informace, ABOUT představuje systém.

HOME - úvodní stránka. GDACS EVENTS - události a vyhledávání. VIRTUAL OSOCC - virtuální koordinační centrum. MAPS & SATELLITE IMAGERY - mapy a satelitní snímky. KNOWLEDGE - znalosti a metodika. ABOUT - informace o systému. Search - hledat. From / To - od / do. Country - země. Level - úroveň upozornění. Severity - závažnost nebo intenzita. Layers - vrstvy. Legend - legenda. Results - výsledky.

ČÁST B - PŘEKLAD MANUÁLU Z ROKU 2014

1. Úvod

Globální systém upozorňování na katastrofy a koordinace (GDACS) vznikl v roce 2004 jako rámec spolupráce mezi Organizací spojených národů a Evropskou komisí. Jeho cílem bylo odstranit významné nedostatky ve shromažďování a analýze informací v počáteční fázi velkých náhle vzniklých katastrof. Během předchozího desetiletí využíval společné kapacity odborníků na zvládání katastrof a informačních systémů po celém světě k usnadnění mezinárodní výměny informací a rozhodování.

Integrovaný web GDACS nabízí následující informační systémy a nástroje pro koordinaci:

1. Upozornění GDACS na katastrofy, která jsou vydávána a rozesílána přibližně 25 000 odběratelům bezprostředně po náhle vzniklé katastrofě. Automatické odhady a analýzy rizik, na nichž upozornění vycházejí, poskytují Společné výzkumné středisko Evropské komise (JRC) a Global Flood Observatory. 2. Virtual OSOCC - online platforma chráněná heslem pro výměnu informací v reálném čase a spolupráci všech zapojených aktérů v první fázi katastrofy. Aktualizace od postižené země a mezinárodních zasahujících týmů moderuje vyhrazený tým. Platforma má přibližně 19 000 registrovaných uživatelů a spravuje ji Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA). 3. Mapy a satelitní snímky různých poskytovatelů, včetně UNOSAT a MapAction, jsou sdíleny ve Virtual OSOCC. Systém GDACS pro koordinaci satelitního mapování (SMCS) poskytuje komunikační a koordinační platformu, kde organizace sledují dokončené, probíhající a plánované mapovací činnosti během mimořádných událostí. Službu zajišťuje program UNOSAT Institutu OSN pro vzdělávání a výzkum (UNITAR). 4. Science Portal, určený vědeckým komunitám se zvláštními zájmy a několika odborným pracovním skupinám; portál spravuje JRC Evropské komise.

Mezinárodní reakce na tajfun Haiyan na Filipínách na konci roku 2013 ukázala pokrok v této oblasti. Vyšší interoperabilita mezi aktéry krizového řízení a humanitární pomoci urychlila a zefektivnila reakci oproti mnoha dřívějším zásahům. Zkušenosti však odhalily přetrvávající problémy při zajištění spolehlivého, včasného a společného přehledu operační situace pro všechny zasahující. U příležitosti desátého výročí sítě v roce 2014 proto partneři GDACS nadále zlepšují nástroje, služby a spolupráci při mimořádných událostech.

GDACS řídí řídicí výbor. Každoroční setkání zainteresovaných stran spojují odborníky na katastrofy, vědce, vývojáře GIS a webů a další specialisty, aby stanovili standardy výměny informací a strategii dalšího rozvoje. Sekretariátem GDACS je oddělení OCHA Activation and Coordination Support Unit (ACSU).

Tyto pokyny poskytují aktuální informace o uvedených nástrojích a službách a vysvětlují jejich využití odborníky při mimořádných událostech. Doplňují již existující metodické materiály: pokyny Mezinárodní poradní skupiny pro vyhledávání a záchranu (INSARAG), terénní příručku týmů OSN pro hodnocení a koordinaci katastrof (UNDAC), publikace Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC) a standardní operační postupy mechanismu civilní ochrany Evropského společenství, International Humanitarian Partnership (IHP) a Euroatlantického koordinačního střediska pro reakci na katastrofy (EADRCC).

2. Upozornění na katastrofy

2.1. Co jsou upozornění GDACS

Upozornění GDACS poskytují automatické včasné informace a předběžné odhady dopadů přírodních katastrof na celém světě. Jsou určena především mezinárodní humanitární komunitě a odrážejí možnou potřebu mezinárodní pomoci. Mohou být vydány čtyři typy upozornění:

• Bílé upozornění označuje drobnou událost, u níž je potřeba mezinárodní pomoci velmi nepravděpodobná.

• Zelené upozornění označuje středně závažnou událost, u níž není mezinárodní pomoc pravděpodobná.

• Oranžové upozornění označuje potenciální místní katastrofu, při níž může být zapotřebí mezinárodní pomoc.

• Červené upozornění označuje potenciálně závažnou katastrofu, při níž se očekává potřeba mezinárodní pomoci.

V době vydání manuálu se upozornění vztahují na zemětřesení a možná následná tsunami, tropické cyklóny a povodně. Probíhají studie k doplnění sopečných erupcí. Původní obrázek uvádí příklady upozornění z 10. listopadu 2013; data v něm označují poslední aktualizaci.

2.2. Jak rozumět automatickému odhadu dopadů

Upozornění se vytvářejí automaticky pomocí algoritmů a vědeckých dat dostupných v daném okamžiku. Vycházejí z vypočteného rizika, které událost představuje pro potenciálně zasažené obyvatele. Zohledňují se následující ukazatele:

1. Závažnost katastrofy, například síla větru nebo intenzita zemětřesení.

2. Expozice vůči nebezpečí, tedy počet obyvatel a infrastruktura, které mohou být zasaženy.

3. Zranitelnost potenciálně postižené země nebo zemí, odhadovaná z několika socioekonomických proměnných.

Události stejné intenzity mohou proto vyvolat rozdílné úrovně upozornění podle místa výskytu. Mělké zemětřesení o magnitudu 6,5 v neobydlené poušti by vedlo k zelenému nebo dokonce bílému upozornění. Zemětřesení o magnitudu 7,0 v hustě osídlené oblasti by pravděpodobně vyvolalo červené upozornění ve zranitelné zemi a oranžové upozornění v rozvinuté a odolné zemi. Originál používá označení Richterova stupnice.

2.3. Omezení a rozsah automatických odhadů

Upozornění GDACS jsou předběžným a automatickým nástrojem pro odhad dopadu katastrofy. Údaje o zasažených obyvatelích, městech, provinciích a infrastruktuře pocházejí z různých otevřených a komerčních databází, které mohou obsahovat nepřesnosti nebo chyby.

Odhad může být pouze tak přesný, jak přesné jsou informace v okamžiku události. Předběžná chyba polohy epicentra o 40 km může významně změnit odhad počtu zasažených lidí, a tím i úroveň upozornění. Budoucí dráhu cyklóny nelze vždy přesně předpovědět; odchylka místa zásahu pobřeží o 50 km je poměrně běžná. Počet lidí zasažených tajfunovým větrem se tak může změnit ze stovek tisíc na

nulu a dřívější červené upozornění se může stát neaktuálním. Jde o nevyhnutelná omezení včasných informačních systémů, která musí uživatelé zohlednit. Upozornění mají v podstatě sloužit jako podnět k dalším podrobným vědeckým analýzám a zprávám o události.

Upozornění GDACS nenahrazují výstrahy nebo informace místních a národních orgánů civilní ochrany. Odborné posouzení situace a případné evakuační a zásahové plány musí vždy provádět kompetentní osoby v příslušných rozhodovacích funkcích.

Poznámka 1 originálu: Pro další analýzu a zprávy o události lze využít odkazy na tradiční a sociální média na kartě Media Analysis ve zprávě daného upozornění GDACS.

2.4. Odběr upozornění e-mailem a SMS

Odběr vyžaduje účet, o který lze požádat na webu GDACS. Postup podle rozhraní popsaného v roce 2014:

1. Klikněte na Disaster alert account a na samostatné stránce zvolte New account.

2. Vyberte uživatelské jméno, obvykle e-mailovou adresu, a heslo. Klikněte na Next.

3. Vyplňte údaje profilu a klikněte na Next.

4. Pokud chcete i SMS, zvolte v rozbalovací nabídce SMS, vyplňte číslo mobilního telefonu a klikněte na Add address. Můžete také změnit e-mail pro doručování upozornění. Pokračujte tlačítkem Next. 5. Vyberte typ událostí (zemětřesení, povodně a/nebo cyklóny), kanály (e-mail a/nebo SMS), regiony a minimální úroveň (červená, oranžová a/nebo zelená). Každou volbu uložte tlačítkem Add Service. Služby se zobrazí v seznamu aktuálních služeb účtu a lze je kdykoli upravit, zapnout nebo vypnout. Pokračujte tlačítkem Next. 6. Zkontrolujte souhrn účtu a služeb. Pokud je správný, přijměte podmínky a klikněte na Proceed. GDACS odešle e-mail s potvrzovacím odkazem. Po potvrzení registrace začnete dostávat upozornění.

Tyto názvy tlačítek a nabídka SMS jsou historickým překladem, nikoli potvrzením jejich dnešní podoby. Podmínky přijímá a účet zakládá uživatel přímo na webu GDACS.

2.5. Datové kanály a programový přístup

Registrovaní i neregistrovaní uživatelé mohou odebírat RSS zadáním http://www.gdacs.org/xml/rss.xml do RSS čtečky nebo kliknutím na ikonu RSS na webu. Kanál obsahuje geografické informace (GeoRSS) využitelné v geografickém softwaru. K dispozici je také KML se současnými upozorněními a zájmovými polygony, například dráhou cyklón, pro Google Earth. Soubor získáte kliknutím na ikonu KML.

Manuál dále uvádí zveřejňování upozornění na Facebooku GDACS a účtu Twitter @GDACS. Organizacím, které chtějí začlenit upozornění do geografického softwaru, může GDACS zpřístupnit API a služby WMS. Pro informace uvádí adresu alerts@gdacs.org. Zdroje k jednotlivým událostem, včetně odkazů na obrázky a soubory ESRI shapefile, jsou dostupné prostřednictvím proxy rozhraní; manuál odkazuje na http://portal.gdacs.org/data/GDACS-Platform.

3. Koordinace v reálném čase

3.1. Virtual OSOCC

Virtual OSOCC je online nástroj GDACS spravovaný OCHA, obvykle aktivovaný při velkých náhle vzniklých katastrofách pro mezinárodní koordinaci během prvních týdnů reakce. Usnadňuje výměnu informací mezi zasahujícími, vytváření lepšího situačního přehledu v počáteční fázi, informování o operačním prostředí a podporuje analýzu, rozhodování a koordinaci.

Přístup je omezen na pracovníky krizového řízení z vlád a organizací reagujících na katastrofy po celém světě. Platforma byla původně navržena pro bilaterální zasahující týmy, postupně ji však využívá více pracovníků agentur OSN a nevládních organizací.

3.2. Založení účtu Virtual OSOCC

Na úvodní stránce Virtual OSOCC zvolte Request an account a vyplňte krátký formulář. Po posouzení žádosti administrátory obdržíte potvrzovací e-mail.

3.3. Vyhledávání a poskytování informací o katastrofě

Virtual OSOCC má následující strukturu:

1. Karty jsou různé části platformy, každá s vlastním účelem. Tento manuál se soustředí na kartu Disasters. Podrobnosti k dalším kartám jsou v příručce Virtual OSOCC Handbook na úvodní stránce platformy. 2. Sekce třídí diskuse, například Breaking emergencies a Emergencies pod kartou Disasters. Breaking emergencies obsahuje náhle vzniklé události zajímavé pro komunitu, které nemusí vyvolat mezinárodní reakci. Novou diskusi může vytvořit kterýkoli uživatel volbou New breaking emergency. Sekce Emergencies obsahuje katastrofy, které vyžadují nebo pravděpodobně budou vyžadovat mezinárodní reakci. Diskusi zde mohou zakládat pouze moderátoři. 3. Diskuse se zakládají pro každou velkou náhle vzniklou mimořádnou událost a obvykle je spouští červené upozornění GDACS. 4. Prvky diskuse obsahují interaktivní informační nástroje vhodné pro danou katastrofu: mezinárodní týmy, úložiště map, přehled prostředků pomoci a Hazard Identification Tool (HIT). 5. Hlavní nadpisy člení diskusi, například Situation, Operational environment, Response coordination a OSOCC. Pod nimi mohou uživatelé doplňovat komentáře nebo dotazy.

6. Podnadpisy rozdělují informace na menší přehledné části. Podrobný obsah uvádí příloha 3.

7. Souhrnné aktualizace pod jednotlivými nadpisy poskytují analyzované informace z OCHA, dalších zdrojů a relevantních komentářů uživatelů.

8. Komentáře jsou hlavním formátem výměny informací mezi uživateli.

a. Uživatelé obvykle přidávají komentáře s přílohami. Moderátoři je podle relevance zahrnují do analýz a aktualizací. Zpracované komentáře, které byly do analýzy zahrnuty, bývají skryty, aby se snížilo informační zatížení stránky.

b. Tlačítkem Reply lze odpovědět na jiný komentář.

c. Tlačítkem Edit comment lze upravit nebo smazat vlastní komentář a nahradit či odstranit vlastní přílohy.

3.4. Použití platformy postiženou zemí

Místní a národní orgány jsou vyzývány, aby přispívaly údaji o rozsahu katastrofy, potřebě mezinárodní pomoci, prioritních potřebách, vládních kontaktních osobách a pokynech pro zahraniční zasahující. Aktivní účast postižené země pomáhá ostatním státům lépe plánovat reakci. Zejména při zemětřeseních platforma podporuje operační plánování vyhledávání a záchrany, protože národní orgány získávají včas údaje o nasazovaných týmech, jejich příjezdu, logistických potřebách a kapacitách.

Od národních orgánů se očekává:

1. Upřesnění potřeby mezinárodní pomoci - zda je vyžádána, vítána nebo není zapotřebí. Čím dříve jsou podmínky zveřejněny, tím přiměřenější je reakce mezinárodní komunity.

2. Stručný popis vládního uspořádání řízení či koordinace katastrofy a kontakty příslušných osob.

3. Informace o situaci v postižených oblastech, jejich dostupnosti a omezeních.

4. Prioritní potřeby a operační priority: jaká pomoc je nejnaléhavější (vyhledávání a záchrana, voda, potraviny, přístřeší, palivo, letecká doprava apod.) a kde. 5. Celní a imigrační informace, kontakty místních či národních orgánů a postupy pro vstup pracovníků a dovoz vybavení.

6. Naléhavá oznámení a klíčové aktualizace podle potřeby.

3.5. Použití platformy zasahujícími organizacemi

Pro analýzu a rozhodování je zásadní spolehlivé a včasné poskytování údajů také mezinárodními zasahujícími:

1. Plánované nebo mobilizované týmy a odborníci, jejich typ a kapacity, předpokládaný příjezd a dopravní či jiné podpůrné požadavky v terénu. 2. Plánované nebo mobilizované věcné příspěvky, například humanitární nebo zdravotnické prostředky, nikoli hotovost: typ a množství, předpokládané doručení a příjemce, který je převezme a zajistí distribuci. 3. Koordinační struktury zřízené vlastní zemí či organizací v regionu nebo v terénu, například vojenská velitelská stanoviště, dočasná příjezdová a odjezdová střediska (RDC), OSOCC nebo informační centra ambasád.

4. Dostupné aktuální údaje o situaci, dalších potřebách a nedostatcích.

5. Mapy, satelitní snímky, situační zprávy a hodnoticí zprávy.

Podrobnosti k umístění a způsobu zveřejnění jsou v příloze 3 a příručce Virtual OSOCC Handbook. Manuál pro dotazy uvádí virtual-osocc@un.org.

4. Mapy a satelitní snímky

4.1. Systém koordinace satelitního mapování GDACS

SMCS je komunikační a koordinační platforma, kde organizace sdílejí dokončené, probíhající a plánované mapovací činnosti během mimořádných událostí. Využívá automatické kanály mapovacích organizací a umožňuje registrovaným uživatelům vytvářet vlastní zájmové oblasti (AOI) a informovat ostatní o mapovacích činnostech a produktech. Cílem je omezit duplicity a zvýšit povědomí o dostupných podkladech.

Data SMCS jsou veřejně přístupná všem uživatelům internetu. Pro sdílení mapovacích informací lze požádat UNOSAT o účet na registrační stránce SMCS.

Úvodní stránka SMCS poskytuje mapu s přehledem světových událostí:

• Veřejný přehled automatických kanálů partnerů a mapovacích organizací. Manuál uvádí maps@gdacs.org pro přidání GeoRSS kanálu.

• Koordinační události SMCS, v nichž mapovací týmy označují zájmové oblasti a informace o svých minulých, současných a budoucích produktech.

4.2. Stránky koordinačních událostí SMCS

Stránka události podrobně popisuje událost a činnosti partnerů. Umožňuje automatické zadávání přes GeoRSS i přímé aktualizace AOI.

Pro zobrazení události z úvodní mapy klikněte na její polygon a ve vyskakovacím okně zvolte View Event.

Pro vložení údajů se přihlaste a přejděte na příslušnou událost. V pravém menu zvolte typ činnosti AOI - dokončená, probíhající nebo plánovaná. Na mapě nakreslete oblast a vyplňte formulář. Podle manuálu uzavření okna údaje automaticky uloží. Vlastní AOI organizace upravíte kliknutím na oblast a změnou údajů ve formuláři; změny se podle historického popisu ukládají automaticky. Originál odkazuje také na videonávody.

4.3. Mapy ve Virtual OSOCC

Sekce Maps poskytuje přehled map vytvořených pro danou katastrofu. Mapy se automaticky začleňují z databáze map a satelitních snímků UNOSAT. Uživatelé navíc mohou mapy přímo sdílet, nahrávat a požadovat. Tři funkce jsou dostupné v položce Maps u příslušné diskuse.

Pro zobrazení všech map přejeďte kurzorem přes Maps a zvolte All maps. Mapy jsou pro snadnější orientaci rozděleny do kategorií. Originál odkazuje na videonávod.

4.4. Nahrání map do Virtual OSOCC

Můžete nahrát soubor z počítače nebo vložit URL mapy na jiném webu. V obou případech přejeďte přes Maps a zvolte Upload map.

1. Vyberte kategorii, která nejlépe vystihuje obsah mapy.

2. Zadejte název popisující obsah nebo účel, například umístění OSOCC a RDC.

3. Podle potřeby připojte stručný popis.

4. Při nahrávání souboru vyberte mapu z počítače a pole Map URL ponechte prázdné. Při sdílení odkazu vložte adresu do Map URL.

5. Náhled lze nastavit nahráním JPEG nebo odkazem na náhled online.

6. Doporučené nepovinné údaje: země, instituce či organizace nahrávající mapu; země, instituce či organizace, která mapu vytvořila; při postižení více států také země, kterou mapa pokrývá.

7. Klikněte na Save.

4.5. Žádost o mapu na míru

Uživatel může v nabídce Maps zvolit Request map. Žádost obsahuje název a popis požadované mapy či satelitního snímku s těmito údaji:

a. Podrobný účel mapy.

b. Kontaktní údaje žadatele.

c. Souřadnice a související informace, které má mapa obsahovat, například výsledky hodnocení nebo koordinační centra.

Po uložení formuláře je vyrozuměna jednotka rychlého mapování UNOSAT. Hotová mapa je vložena jako odpověď na žádost ve Virtual OSOCC. Nevyřízené žádosti najdete přes All maps a rozbalení Requested maps. Originál odkazuje na videonávod.

PŘÍLOHA 1 - SOUVISEJÍCÍ NÁSTROJE A SLUŽBY

P1.1. Vědecký portál JRC

Science Portal je část webu GDACS věnovaná vědeckým komunitám a odborným pracovním skupinám. Má veřejnou část a část určenou registrovaným uživatelům.

Veřejná část podle manuálu obsahuje:

- Podrobnosti o algoritmech upozorňovacího systému v sekci Models.
- Podrobné analýzy a mapy vybraných katastrof v sekci Analyses.
- Zprávy z workshopů o přírodních nebezpečích, katastrofách a krizovém řízení v sekcích Expert Working Groups, Mobile Technology a Volcanic Eruptions.
- Informace o činnostech Global Flood Partnership a jeho pracovní skupiny v příslušných sekcích Expert Working Groups.
- Úvodní stránku Global Flood Detection System (GFDS) pod GDACS Beta. Jde o experimentální systém detekce povodní vyvinutý JRC, využívající mikrovlnné satelitní zjišťování zaplavených oblastí. Systém denně pokrývá celý svět a zaznamenává přítomnost vody na pevnině bez omezení oblačností. Pravidelně sleduje 3 000 oblastí podél významných říčních koryt a záplavových území. Uživatelé mohou získat časové řady přítomnosti vody se záznamy od roku 2011. Systém je veřejný; další informace jsou na zvláštní stránce detekce povodní.

Omezená část portálu navíc podle původního manuálu zahrnuje:

- Global Flood Observatory, tehdy ve vývoji, používaný Global Flood Partnership k podrobnému zaznamenávání rozsahu povodní, dopadů a ztrát při událostech ve světě. Manuál uvádí pro přístup Toma De Groeve, tom.de-groeve@jrc.ec.europa.eu.
- Systém monitorování bouřkového vzdutí hladiny v Evropě, vyvinutý JRC ve spolupráci s Evropským střediskem pro střednědobé předpovědi počasí, tehdy v experimentální fázi. Manuál uvádí Alessandra Annunziata, alessandro.annunziato@jrc.ec.europa.eu.

Pro přístup do omezené části doporučuje manuál kontaktovat uvedené hlavní výzkumníky. Tyto osobní pracovní kontakty jsou historické; aktuální kontakty ověřte na oficiálním webu.

P1.2. LogIK - logistické informace o věcné pomoci

Chybějící spolehlivý přehled přicházející a přislíbené mezinárodní věcné pomoci byl dlouhodobým problémem při koordinaci humanitární pomoci při velkých katastrofách. Manuál popisuje tehdejší nedostatek spolehlivých nástrojů pro tuto úlohu.

OCHA proto vyvinula LogIK, online nástroj pro sledování věcné pomoci. Byl spuštěn v roce 2013 jako platforma pro výměnu informací mezi mezinárodními aktéry, aby podpořil koordinaci, plánování a vykazování věcné pomoci.

Odesílatelé pomoci - vlády, nevládní organizace, soukromý sektor a další - mají zadávat údaje o plánovaných a odeslaných dodávkách. Údaje zahrnují odesílatele, původ a místo určení, popis položek, hmotnost, hodnotu, způsob dopravy a další podrobnosti. Pro zadávání je nutné heslo získané přes úvodní stránku LogIK; odesílající organizace mohou požádat o účet.

Z vložených informací vytváří LogIK různé zprávy a statistické analýzy pro plánování, koordinaci a vykazování. Výstupy jsou dostupné veřejnosti online. Zainteresované organizace se mohou přihlásit k automatickým e-mailovým aktualizacím.

LogIK spravuje Activation and Support Coordination Unit (ACSU) v Emergency Services Branch (ESB) OCHA v Ženevě. ACSU zajišťuje školení a podporu uživatelům při zadávání dat a tvorbě zpráv na míru. Nástroj dále zdokonaluje podle potřeb uživatelů a hodnocení výsledků.

Původní manuál uvádí pro další informace Virginie Bohl, +41-22-917-1792, logik@un.org. Jde o historický kontakt, jehož současnou platnost tento překlad nepotvrzuje.

PŘÍLOHA 2 - UPOZORNĚNÍ PRO JEDNOTLIVÉ TYPY UDÁLOSTÍ

Všechny algoritmy, prahy, intervaly a připravované změny v této příloze jsou překladem stavu popsaného v roce 2014. Nejsou současnými zásahovými limity ani pokyny pro obyvatelstvo.

P2.1. Zemětřesení a tsunami

GDACS dostává zprávy o zjištěných zemětřeseních od seismologických agentur po celém světě, například USGS, EMSC, GEOFON a národních systémů. Algoritmy rozlišují zprávy o stejné události, vypočítávají možný dopad a stanovují úroveň upozornění, kterou web zveřejní a rozesílá e-mailem a SMS.

GDACS posuzuje škody způsobené otřesy nebo tsunami. Pro odhad dopadu otřesů zohledňuje:

- Magnitudo zemětřesení.
- Hloubku hypocentra.
- Obyvatelstvo v okruhu 100 km od epicentra.
- Zranitelnost postižené země nebo zemí.

Manuál uvádí očekávání, že v roce 2015 budou magnitudo a hloubka nahrazeny výpočty intenzity zemětřesení od USGS. Zde je tento plán pouze přeložen, nikoli potvrzen jako uskutečněný.

Algoritmus používá empirický matematický vzorec a kalibrační korekce se všemi uvedenými parametry. Obecně vyšší magnitudo, menší hloubka, vyšší počet lidí v okruhu 100 km a větší zranitelnost vedou k vyššímu upozornění. Přesný vzorec a další podrobnosti jsou podle originálu na stránce modelů GDACS Alerts.

GDACS obvykle obdrží více zpráv o jednom zemětřesení. První přichází několik minut po události a obsahuje předběžná data. Magnitudo, hloubka a epicentrum se časem zpřesňují. Příklad z manuálu: počáteční magnitudo 6,5 na Richterově stupnici vyvolá oranžové upozornění. Pozdější zpráva může hodnotu přepočítat na 7,0. GDACS znovu vypočte parametry dopadu a úroveň upraví. Nové upozornění nahradí předchozí na webu; při zvýšení úrovně se rozešle nové upozornění odběratelům. Časovou posloupnost změněných parametrů lze podle manuálu sledovat v dolní části stránky Impact. Nezaměňujte ji s dotřesy.

Poznámka 2 originálu: Dotřesy jsou zemětřesení ve stejné oblasti následující po nejsilnějším otřesu dané sekvence. Jsou slabší než hlavní otřes a mohou pokračovat týdny, měsíce nebo roky.

Při silném zemětřesení s magnitudem nad 6,5 pod mořem nebo blízko moře, které představuje hrozbu tsunami, systém podle historického manuálu porovnává předpočítané scénáře a spouští podrobný automatický výpočet softwarem JRC. Předpočítaná výška tsunami 1 až 3 m v blízkosti obydleného pobřeží vede k oranžovému upozornění; nad 3 m k červenému. Po dokončení podrobného výpočtu se výška zveřejní a úroveň aktualizuje. Při zvýšení úrovně se zasílají nové zprávy.

P2.2. Tropické cyklóny

Tropické cyklóny ohrožují řadu silně zranitelných zemí v severovýchodním a západním Pacifiku, západním Atlantiku a Indickém oceánu. GDACS zohledňuje silný vítr, vydatné srážky a bouřkové vzdutí hladiny: zaplavení pobřeží zvýšením mořské hladiny v důsledku silného větru a nízkého tlaku. Na rozdíl od zemětřesení mohou upozornění na cyklóny sloužit jako včasné varování, protože mohou být vydána před zásahem obyvatelstva.

Systém podle manuálu získává každých šest hodin meteorologické bulletiny pokrývající všechny oblasti výskytu cyklón. Obsahují aktuální a předpovězenou polohu a rychlost větru aktivních cyklón od jejich vzniku po zánik. Předpověď může sahat až pět dnů dopředu. Následně se počítá riziko jednotlivých jevů:

• Vítr: GDACS vypočítává počet lidí v oblasti, kterou v období poslední předpovědi zasáhne vítr síly tropické bouře nebo silnější. Vyšší rychlost, vyšší počet zasažených nebo vyšší podíl obyvatel země a větší zranitelnost vedou k vyššímu upozornění. Historický příklad: vítr nad 120 km/h, tedy síla hurikánu či tajfunu, předpovězený pro více než milion lidí ve vysoce zranitelné zemi vyvolá červené upozornění. Originál odkazuje na úplnou rozhodovací matici GDACS. Podle předpovědi lze upozornění vydat až pět dnů předem. Zranitelnost pro cyklóny vyvinulo JRC na základě rozvojových ukazatelů a historických dopadů.

• Vydatné srážky: systém zohledňuje zvláštní předpověď srážek NOAA pro cyklóny. Předpovězený celkový úhrn nad pevninou za celý životní cyklus nad 500 mm nebo maximální intenzita nad 33 mm/h vede podle manuálu k červenému upozornění pro srážky. Zranitelnost tehdy nebyla zahrnuta, ale plánovala se pro budoucnost.

• Bouřkové vzdutí: software JRC odhaduje zvýšení hladiny v bodech pobřeží blízko předpovězené dráhy cyklóny. Výpočty se aktualizují po novém bulletinu, takže odhady výšky se mohou změnit každých šest nebo dvanáct hodin. Hladina více než 1 m nad astronomickým přílivem u obydleného pobřeží podle historického manuálu vede k oranžovému upozornění, více než 3 m k červenému. Ani zde tehdy nebyla zahrnuta zranitelnost, ale byla plánována.

Manuál uvádí, že hlavní upozornění na cyklónu zobrazované na úvodní stránce a posílané e-mailem či SMS tehdy odráželo dopad větru. Srážková upozornění a vzdutí byly viditelné pouze v příslušných podsekcích Extreme Rain a Storm Surge. Pro rok 2015 JRC plánovalo nový systém založený na všech třech faktorech. Překlad zachovává tento historický plán bez potvrzení jeho současného provedení.

Stejně jako u zemětřesení se úroveň může měnit s poslední předpovědí, protože síla a dráha se mohou významně změnit s každým bulletinem. Při menších změnách předpovězené dráhy není neobvyklý přechod z červené na zelenou během 48 hodin.

P2.3. Povodně

Podle manuálu vycházela povodňová upozornění zejména z informací získaných lidmi, nikoli z automatických postupů. Výzkumníci Dartmouth Flood Observatory vydávali dvakrát až třikrát měsíčně seznam významných povodní, zahrnující údaje od vládních zdrojů nebo médií o počtu zemřelých a vysídlených. GDACS podle těchto informací určoval úroveň:

• Oranžová při více než 100 zemřelých nebo 80 000 vysídlených.

• Červená při více než 1 000 zemřelých nebo 800 000 vysídlených.

• Zelená pro ostatní povodně.

Jde výhradně o historické prahy z roku 2014. Nelze je používat k posouzení bezpečnosti osoby, obce ani k rozhodnutí, zda je třeba volat pomoc.

Upozornění na webu a v e-mailech či SMS obsahují také závažnost povodně vypočtenou Global Flood Detection System. Údaje zahrnují magnitudu, trvání a závažnost a odhad významu zjištěného rozsahu a trvání vůči předchozím rokům. Přesné definice uvádí originál na stránce Flood Detection. V době vydání manuálu tyto parametry neovlivňovaly úroveň upozornění.

PŘÍLOHA 3 - STRUKTURA INFORMACÍ VE VIRTUAL OSOCC

Při správě velkého množství informací v počáteční fázi zásahu je důležité vyvážit předvídatelnost, standardizaci a pružnost. Virtual OSOCC proto používá výchozí nadpisy a podnadpisy, které lze přizpůsobit konkrétní mimořádné události. Následující přehled překládá výchozí strukturu originálu. U každé položky je uveden účel a typ poskytované informace.

P3.1. SITUATION - SITUACE

Situation overview - Přehled situace: Moderátorem vytvářený a průběžně aktualizovaný souhrn katastrofy: geografický rozsah a dopad, trendy, potřeby, statistiky a současná reakce. V úplně první fázi zahrnuje i přehled mediálních zpráv.

Status of request of assistance - Stav žádosti o pomoc: Informace, zda postižená země požádala o mezinárodní pomoc nebo ji přijala; příslušná dokumentace může být přiložena.

Comments - Komentáře: Komentáře a dotazy uživatelů k situaci popsané v předchozích položkách.

P3.2. OPERATIONAL ENVIRONMENT - OPERAČNÍ PROSTŘEDÍ

Country baseline data - Základní údaje o zemi: Název země, časové pásmo, obyvatelstvo, hlavní město, správní členění, etnické skupiny, jazyky, náboženství, mediální prostředí, měna, mezinárodní telefonní předvolba, zdravotní doporučení a očkování.

Operational priorities - Operační priority: Moderátorský souhrn bezprostředních priorit podle typu a geografické oblasti pro rozhodování na úrovni ústředí.

Customs and immigration - Celní a imigrační pravidla: Relevantní údaje o vstupu, vízech, celních postupech a kontaktech.

Security situation - Bezpečnostní situace: Bezpečnost a ochrana, incidenty a rabování; denní zprávy UNDSS a čas i místo bezpečnostních briefingů v postižené zemi.

Access - Přístup: Stav a omezení vstupních bodů - letišť, přístavů a hraničních přechodů - silnic, vodních cest a železnic; poškozená infrastruktura a alternativní trasy.

Communications - Komunikace: Aktualizace dostupnosti a pokrytí mobilními sítěmi a internetem.

Comments - Komentáře: Dotazy a komentáře k uvedenému operačnímu prostředí.

P3.3. RESPONSE COORDINATION - KOORDINACE REAKCE

Coordination setup - Koordinační uspořádání: Přehled národních a mezinárodních struktur podle události; umístění OSOCC a RDC, civilně-vojenská koordinace, důležité kontakty a informace o týmu UNDAC.

Reception/Departure Centre - Příjezdové a odjezdové středisko: Důležité aktualizace a oznámení RDC.

LEMA updates - Aktualizace místního krizového orgánu: Důležité aktualizace a oznámení LEMA.

Assessments and reports - Hodnocení a zprávy: Aktuální a relevantní hodnoticí a jiné zprávy, například situační přehledy.

Comments - Komentáře: Komentáře a dotazy ke koordinaci reakce.

P3.4. OSOCC - KOORDINAČNÍ STŘEDISKO NA MÍSTĚ ZÁSAHU

Situation - Situace: Moderátorský souhrn stavu zásahu: aktivity týmů, trendy, nedostatky, dosud zachráněné životy a další údaje důležité pro operační koordinaci v terénu.

Announcements - Oznámení: Informace OSOCC nebo dalších aktérů, které vyžadují okamžitou pozornost, například schůzky, briefingy a klíčové zprávy.

USAR Coordination [Sector X] - Koordinace městského vyhledávání a záchrany v sektoru X: Moderátorský souhrn činnosti týmů, trendů, nedostatků a zachráněných životů. Podnadpis umožňuje přímé komentáře a vytváří prostor pro diskusi týmů USAR v terénu.

Assessments - Hodnocení: Zprávy z operačního prostoru se souhrnem důležitých zjištění od moderátora.

Comments - Komentáře: Prostor pro výměnu operačních informací mezi zasahujícími v dané oblasti.

Virtual OSOCC se zásadně přizpůsobuje každé události a jejím koordinačním a informačním potřebám. Při vytvoření dalších sektorů USAR se doplňují podnadpisy. Pro každý fyzický OSOCC nebo podřízený OSOCC se vytvoří samostatný hlavní nadpis pro operační výměnu informací. Nadpisy se přejmenují podle geografické polohy a pokrývají operační oblasti daného střediska. Příklad z manuálu pro tajfun Haiyan na Filipínách uvádí OSOCC Tacloban, sub-OSOCC Guiuan, sub-OSOCC Ormoc a OSOCC Roxas. Podle potřeby mohou vzniknout i samostatné podnadpisy pro koordinaci zahraničních zdravotnických týmů.

ZDROJE A ZKRATKY

GDACS Guidelines 2014 - zdroj překládané části B: https://www.gdacs.org/Documents/GDACS%20Guidelines%202014_-_FINAL.PDF

Veřejný web, informace o systému, vyhledávání a datové kanály pro část A, ověřeno 13. 10. 2026: https://www.gdacs.org/default.aspx https://www.gdacs.org/About/overview.aspx https://www.gdacs.org/Alerts/default.aspx https://www.gdacs.org/feed_reference.aspx

Podmínky použití GDACS: https://www.gdacs.org/About/termofuse.aspx

Pravidla opětovného použití Evropské komise: https://commission.europa.eu/legal-notice_en#copyright-notice

GDACS - globální systém informování o katastrofách a koordinace pomoci. OCHA - Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí. JRC - Společné výzkumné středisko Evropské komise. OSOCC - koordinační středisko na místě zásahu. Virtual OSOCC - jeho virtuální informační a koordinační platforma. SMCS - systém koordinace satelitního mapování. AOI - zájmová oblast. RDC - příjezdové a odjezdové středisko. LEMA - místní orgán krizového řízení. USAR - městské vyhledávání a záchrana. UNDAC - hodnocení a koordinace katastrof OSN. UNDSS - odbor OSN pro bezpečnost a ochranu. UNOSAT - satelitní centrum OSN. UNITAR - Institut OSN pro vzdělávání a výzkum. GFDS - globální systém detekce povodní. GIS - geografický informační systém. RSS / GeoRSS - kanál pro odběr aktualizací, případně s geografickými informacemi. KML - formát geografických dat. WMS - webová mapová služba. API - programové rozhraní.

Česká pracovní verze a sazba: CPK, 13. 10. 2026. Překlad je určen k orientaci a vzdělávání; autoritou pro aktuální pokyny zůstávají příslušné orgány a aktuální oficiální podklady.